

get ved 2. behandling, ændrede bl.a. »menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder« til »grundlæggende friheds- og menneskerettigheder«. Der henvises i bemærkningerne til ændringsforslaget til, at den første formulering kunne give anledning til misforståelser i forhold til, hvad menneskerettigheder er. Som eksempel på præciseringen henvises navnlig til grundlovens kapitel VIII. Det hævdes i ministerens svar på samrådsspørgsmål C, at ændringsforslag nr. 1 alene er en »tydeliggørelse«. Der er »ingen realitetsændring«. Ikke desto mindre er realitetsændringen, at de efter vedtagelsen af ændringsforslaget, nu tilrettede, almindelige bemærkninger ikke længere fastslår, at skolens hele virke skal leve op til kravet om at styrke elevernes kendskab til og respekt for menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder. Det er en diskussion for sig, om det virkelig er nødvendigt at henvise til menneskerettigheder, når loven i forvejen nævner forpligtelsen til at forberede eleverne til at leve i et samfund med frihed og folkestyre.

Når man så alligevel vælger at gøre det, forekommer det paradoksalt, at man navnlig henviser til grundloven. Med forhenværende ombudsmand Lars Nordskov Niensens ord (i »På sporet af den nye grundlov«) forholder det sig sådan, »at de grundlovsfæstede menneskerettigheder er såre begrænsede. Det nuværende katalog er nok så fattigt. Nogle bestemmelser er »ren luft«, andre er ret formelle.« Lovforslag, ændringsforslag og de forskellige bemærkninger antyder en rettedskamp udspillet i friskoleloven, der ikke synes nødvendig for at opfylde grundlovens ord om, at undervisningen skal stå mål med folkeskolens undervisning.

Grundlovens § 76 påbyder, at »Forældre eller værger, der selv sørger for, at børnene får en undervisning, der kan stå mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen, er ikke pligtige at lade børnene undervise i folkeskolen.« Det centrale er, at undervisningen står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen. Undervisningsministeren har nu fastslået (i forbindelse med besvarelsen af samrådsspørgsmål B), at »Kvantiteten er der således ikke fast rammer for, men kvaliteten er der ikke tvivl om – de beskrivelser, skolerne selv udarbejder, skal kunne stå mål med folkeskolens Fælles Mål.« Det er således ikke blot undervisningen, men også beskrivelsen af undervisningen, der skal stå mål med

folkeskolens mål. Ministeren fastslår samme sted, at »I praksis vil slut- og delmål dog ofte tage udgangspunkt i eller ligge tæt op ad Fælles Mål.«

Samtidig er beskrivelsen af, hvad der eksempelvis vil være acceptabelt, hvis skolen formulerer sine delmål og slutmål, yderst sporadisk. Ministeren siger således kun om den situation, at »En skole, der vælger selv at formulere sine undervisningsplaner, del- og slutmål, har stadig mulighed for alene at beskrive, på hvilke områder den adskiller sig fra Fælles Mål. Om dette forekommer skolen at være en hensigtsmæssig praksis, må igen bero på dens eget valg.«

Dette illustrerer klart, at det er centralt for regeringen, at der følges en bestemt metode – beskrivelse af delmål og udarbejdelse af undervisningsplaner, der har en tæt konkret relation til folkeskolens mål eller er folkeskolens mål. Dette synes alene begrundet i kontrollenssyn, da regeringen ikke udtaler en kritik af skolerne.

De nye bemærkninger – som de fremtræder efter ministerens anvisning af, hvad der er gældende – synes stadig at være i modstrid med sig selv. På den ene side fremhæves, at »... der vil (derfor) ikke altid kunne foretages en direkte sammenligning mellem delmål og trimmål, når en fri grundskoles progression i undervisningen afviger fra folkeskolens.« Samtidig kræves dog af hensyn til tilsynet, at »slut- og delmål skal være beskrevet sådan, at det er muligt at vurdere dem sammenholdt med de slut- og trimmål, der gælder for folkeskolens undervisning ...«. Det forekommer vanskeligt for en fri grundskole at gøre andet end at adoptere folkeskolens mål. Loven burde have en sådan karakter, at en skole var fri til at adoptere folkeskolens mål, hvis den ville, ligesom den ville kunne gøre noget helt andet. Forudsætningen alene i forhold til selve undervisningens kvalitet er, at »den står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen«. Den frihed er opgivet til fordel for noget, som man håber letter den bureaukratiske kontrol.

Det Radikale Venstre og Socialistisk Folkeparti finder, at det ville have været langt mere hensigtsmæssigt, hvis regeringen klart havde fremlagt dens bekymring over de problemer, den måtte mene, at de frie skoler er bærere af, således at der kunne gennemføres et bredt udvalgsarbejde med henblik på en stringent og klar lovgivning i overensstemmelse med dansk friskole-